

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozanta:	Mgr. Tomáš Mikula
Téma práce:	Trestněprávní regulace zadávání veřejných zakázek
Rozsah práce:	99 stran
Datum odevzdání práce:	17. 11. 2022

1. Aktuálnost (novost) tématu

Trestněprávní regulace veřejných zakázek včetně související trestné činnosti, kterou si rigorozant zvolil za téma své práce, je nepochybně tématem aktuálním jak v rovině nauky, tak v aplikační praxi. V posledních letech se opakovaně setkáváme s mediálně sledovanými trestními kauzami velkého rozsahu, jejichž předmětem je podezření z neregulérnosti zadávání veřejných zakázek či způsobu účasti v zadávacím řízení. V souvislosti s těmito i mnoha dalšími v praxi řešenými problémy se otevírají i nové aplikační a výkladové otázky, jež zasluhují pozornost odborné veřejnosti, vyšších soudů v rámci plnění jejich úkolu při sjednocování aplikační praxe, a v některých případech také reakci zákonodárce. Takto zvolené téma práce má proto potenciál přispět do diskuze stran možnosti řešení aplikačních problémů, správnosti a vhodnosti stávající právní úpravy a případné potřeby její novelizace.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost zvoleného tématu odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na rigorózní práce. Zdárné zpracování zvolené problematiky vyžaduje vedle solidní znalosti trestního práva hmotného včetně zvláštní části trestního zákoníku jakožto nevyhnutného základu pro pochopení vzájemných vztahů mezi trestnými činy souvisejícími s veřejnými zakázkami, rovněž velmi dobrou orientaci v zákoně č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Znalost a pochopení pojmů pravidel a požadavků v tomto zákoně upravených řízení je nutným předpokladem pro rozlišení zákonem dovolených postupů, a trestných činů od jiných protiprávních porušení jeho ustanovení.

Rigorozant vycházel především z komentářové literatury, což se projevilo na celém vyznění hodnocené práce. Velmi malé zastoupení pak mají v práci použité časopisecké články a jiné zdroje. Přestože autor deklaruje použití dvou cizojazyčných zdrojů, informace z nich byly do textu promítnuty velmi povrchně (str. 59/60), bez hlubšího přiblížení problematiky, na kterou je ve vztahu k nim odkazováno. Významným zdrojem informací je u tohoto druhu prací aktuální (především publikovaná) soudní judikatura. Práce bohužel vychází toliko z poměrně omezeného okruhu judikatury. Chybí relevantní novější rozhodnutí, namátkou lze zmínit sbírkové rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 1106/2016 [R 1/2019]. V textu práce je pak primárně pracováno s nepublikovanými rozhodnutími nižších soudů. Autorem jsou například rozebírány a jako relevantní judikatura hodnoceny starší rozhodnutí okresních soudů (srov. str. 57/58). Jediným použitým zdrojem v práci prezentovaných statistických dat je zpráva o činnosti státního zastupitelství, z níž jsou informace převzaty bez jejich bližší evaluace ze strany autora (vyjma konstatování o vysokém poměru obžalovaných ve vztahu k počtu obviněných osob, který však je obecně platným trendem bez rozdílu povahy trestné činnosti).

Z použitých metod je v práci téměř výlučně použita deskripce. Metoda deskripce je místo vhodnější metody komparace použita také v části věnované slovenské a rakouské úpravě

v rozsahu celkem 1,5 strany (str. 59/60). S kritickou analýzou podpořenou vlastní argumentací se v ní lze setkat toliko výjimečně (blíže viz bod 4 posudku).

3. Formální a systematické členění práce

Zvolené členění kapitol a podkapitol odpovídá typu i tematickému zaměření rigorózní práce. Členění textu v rámci jednotlivých kapitol a podkapitol (srov. např. kapitolu 1) však naznačuje převážně heslovitou povahu textu, která je charakteristická zejména pro komentářovou literaturu jako převažující zdroj předložené práce.

Text vykazuje více formálních nedostatků. Jedná se nejenom o ryze formální nedůslednost při jeho úpravě, ale také o velké nedostatky ve formulaci citací. V textu se v různých pasážích střídá zarovnání do bloku a zarovnání doleva. V poznámkách pod čarou autor používá nejednotné odsazení textu (např. poznámky pod čarou č. 4 až 8). Za velmi významný nedostatek je třeba označit skutečnost, že autor v citacích nepoužívá jednotnou citační normu. Napříč prací se objevují citace, které mají zcela nestandardní podobu, nejednotný formát, anebo v nich chybí několik obligatorních údajů (srov. např. poznámky pod čarou č. 7, 12, 19, 23). Citace jsou mnohdy na jedné stránce opakovány v plném znění i několikrát, a to místo použití standardní zkratky „Tamtéž“.

4. Vyjádření k práci

Předložená práce je popisným zpracováním zvoleného tématu, v níž téměř zcela absentuje vlastní argumentace autora, na základě které by bylo možné hodnotit jeho schopnost samostatné tvůrčí činnosti, kterou má autor vedle hlubší znalosti zpracovávané problematiky v rigorózní práci prokázat. S ohledem na podprůměrný charakter předložené práce z hlediska obsahových požadavků kladených na zpracování rigorózních prací, považuje oponentka za nezbytné vyjádřit se konkrétně k jednotlivým zásadnějším nedostatkům předloženého textu.

Celá první třetina práce (kapitola 1) vyznívá po formulační i formální stránce jako heslovité představení pojmů z práva veřejných zakázek formou citace zákona a komentáře k němu včetně těch ustanovení, které jsou z hlediska předmětu práce nevýznamné (např. zásada „sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací“ a extenzivní pojednání o typech zadávacího řízení podle zákona č. 137/2006 Sb. a dle zákona č. 134/2016 Sb., který jej nahradil – str. 22-28). Z hlediska rozsahu pak první část práce působí disproporčně ve srovnání s částí druhou (kapitoly 2 až 5 – str. 31-81), v níž je zpracován celý předmět práce (včetně související trestné činnosti).

Popisný charakter práce se propsal rovněž do kapitoly 3, která je věnovaná rozboru znaků trestných činů podle § 248, 256 a 257 trestního zákoníku. Na úkor kvality práce se jedná o popis technicistní, heslovitý, vycházející z komentářové literatury. Zcela nedostatečně je zpracován vzájemný vztah mezi těmito trestnými činy a dalšími souvisejícími trestnými činy, který je vyjádřen strohým konstatováním o nepřipustnosti jednočinného souběhu (str. 35, 44 a 56). Autor v této části (vyjma podkapitoly 3.2.2) neidentifikuje žádné relevantní teoretické či aplikační problémy, které jsou předpokladem pro samostatné zpracování vlastní argumentace. Namátkou lze zmínit důkazní problémy dokazování rozsahu neoprávněného prospěchu v řízeních o trestných činech souvisejících s veřejnými zakázkami, nebo problematiku (ne)možnosti souběhu trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 3 trestního zákoníku a trestného činu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1, odst. 3 písm. a), případně odst. 4 písm. a) trestního zákoníku, který

je přísněji trestný. Autor ke škodě věci zcela ponechává stranou povahu rozebíraných trestných činů (tj. úvahy o tom, zda se jedná o předčasně dokonáný trestný čin), jež má význam pro závěr o možnosti spáchat pokus či přípravu takového činu. Pokud jde o samostatnou argumentaci autora, tato je obsažena toliko v podkapitole 3.2.2 v rámci pojednání o zásadě *nullum crimen sine lege* v souvislosti s rozporem mezi vyhlášeným a schváleným zněním § 256 trestního zákoníku (str. 45-50). Ani tato část ale není prosta (argumentačních) vad, neboť autor zcela opomíjí usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2016 sp. zn. I. ÚS 86/16, který rozhodl o odmítnutí ústavní stížnosti v autorem rozebírané věci, potažmo nereaguje na argumentaci, na základě které soud shledal namítaný postup ústavně konformním.

Obdobné nedostatky se pak objevují rovněž v kapitole 6, která je věnovaná rozboru skutkových podstat souvisejících s výše uvedenými trestnými činy. Nad rámec již zmíněného nelze ponechat bez povšimnutí pasáž věnovanou trestnému činu podle § 260 trestního zákoníku. V části textu v podkapitole 5.3.2, v níž autor rozebírá znak „nepravdivý doklad“, lze důvodně vytknout, že autor po přednesené kritice ponechává zcela stranou, zda by takové jednání (tj. předložení dokladů ze zmanipulovaného zadávacího řízení pro účely poskytnutí dotace) nemohlo naplnit uvedenou skutkovou podstatu tím, že pachatel „doklady nebo údaje zamlčí“.

Obvyklou součástí rigorózních prací z oblasti práva je také komparace národní právní úpravy s právní úpravou jiných zemí. Autor se tuto náležitost pokusil splnit v kapitole 4, která však s ohledem na její rozsah (celkem 1,5 strany), zkratkovitý obsah a absenci hodnocení ze strany autora nemá žádnou vypovídací hodnotu (srov. 59-60).

Z hlediska názvem vymezeného předmětu práce (trestněprávní regulace zadávání veřejných zakázek) je zcela nadbytečná kapitola věnovaná vybraným procesněprávní prostředkům odhalování organizované trestné činnosti páchané v souvislosti s veřejnými zakázkami (kapitola 6). Jedná se o shrnutí zákonných podmínek pro použití vybraných procesních institutů, doplněné o názor z odborné literatury stran nedostatečné úpravy prostorových odposlechů, který autor toliko reprodukuje. Přidanou hodnotou této kapitoly měla být patrně část věnovaná rozboru rozhodnutí k použitelnosti odposlechů, jejíž podstatnou část ale tvoří delší citace z jiných rozhodnutí a strohé konstatování autora o samozřejmosti platnosti doktríny tzv. ovoce z otrávených stromů v českých podmínkách (str. 94).

Z hlediska kvality práce pak nakonec nelze nezmínit skutečnost, že autor v celé práci (str. 34, 40, 55, 71 a 72) opomenul zohlednit zcela zásadní novelu trestního zákoníku (zák. č. 333/2020 Sb., účinný od 1. 10. 2020), jíž došlo ke zvýšení spodní hranice výše škody v § 138, když vychází z právního stavu před touto novelou, jež nabyla účinnosti dva roky před odevzdáním hodnocené práce.

Není bez významu, že práce již byla jako práce rigorózní předložena v roce 2020, přičemž oponentem nebyla doporučena k obhajobě s konkrétními výtkami stran jejího obsahu. S podivem je současně nutno konstatovat, že jejich velká část nebyla v nově předloženém znění reflektována (srov. bod 4 posudku oponenta ze dne 29.11.2019).

Z důvodu výše popsaných nedostatků práce neshledávám splněnou podmínku stanovenou v čl. 4 odst. 3 Rigorózního řádu Univerzity Karlovy a čl. 3 Pravidel pro organizaci státní rigorózní zkoušky na PF UK, spočívající v prokázání schopnosti samostatné tvůrčí činnosti autorem rigorózní práce.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce autor splnil pouze částečně, přičemž na úkor rozhodné části se autor věnoval také problematice přesahující předmět práce (blíže srov. bod 4 posudku)
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Předložená práce je popisným zpracováním zvoleného tématu, v níž samostatná argumentace téměř absentuje, případně vykazuje argumentační nedostatky (blíže srov bod 4 posudku). Práce navíc vykazuje 93 % celkové podobnosti s jinými srovnávanými pracemi a 67 % maximální podobnosti.
Logická stavba práce	Standardní s heslovitým vyzněním charakteristickým pro komentářovou literaturu.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Rigorozant pracuje s velmi malým rozsahem zdrojů, mezi nimiž převažuje komentářová literatura a judikatura staršího data. Dva zahraniční zdroje jsou z důvodu stručnosti z nich převzatých informací zcela marginálního charakteru. Citace jsou nejednotné, místy neúplné a v nestandardní podobě (blíže srov. bod 2 a 3 posudku)
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Vlastní přínos autora je zcela minimální (blíže srov. bod 4 posudku)
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Formální úprava vykazuje vady (blíže srov. bod 3 posudku)
Jazyková a stylistická úroveň	Práce je v některých částech příliš heslovitá. Text nezřídka obsahuje překlepy.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Nechť se autor v rámci obhajoby vyjádří k vzájemným vztahům trestných činů § 256 a § 331 trestního zákoníku, možnosti jejich jednočinného souběhu na základě konkrétních argumentů.

Je vyhovující mimotrestní právní úprava týkající se veřejných zakázek z hlediska prevence trestné činnosti?

Jaké jsou pravomoci a působnost ÚOHS a NKÚ v oblasti porušování práva veřejných zakázek a možnost využití poznatků z nich získaných v trestním řízení?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci nedoporučuji k obhajobě
---	-------------------------------

V Praze dne 15. ledna 2022

JUDr. Katarína Tejnská, Ph.D.

oponent rigorózní práce